

ایران کنفرانس

چرا آزمون «دکتری» نیمه متمرکز شد؟

رییس سازمان سنجش آموزش کشور با تشریح دلایل تغییر شیوه آزمون دکتری و تحلیل ورودی‌های این مقطع تحصیلی، گفت: مستثنی شدن دانشگاه‌های بزرگ از تغییرات آزمون دکتری قابل اجرا نیست.

دکتر ابراهیم خدایی در گفت و گو با خبرنگار دانشگاهی خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، در تشریح برخی مسائل مطرح شده در رابطه با آزمون نیمه متمرکز دکتری و تحلیل وضعیت ورودی‌های این آزمون طی 2 سال گذشته، اظهار کرد: شیوه برگزاری آزمون دکتری از سال 90 به دلیل برخی اهداف تغییر کرد، اولین و مهمترین دلیل این تغییر بحث اجرای عدالت آموزشی و ایجاد فضای یکسان رقابتی برای کلیه داوطلبان متقاضی آزمون دکتری و پرهیز از اعمال سلیقه دانشگاه‌ها بود.

3 هدف عمده برای تغییر شیوه آزمون دکتری / اجرای عدالت آموزشی مهمترین هدف

وی با اشاره به افزایش تعداد متقاضیان دوره دکتری دانشگاه‌ها، گفت: در شیوه قبلی آزمون دکتری، وزارت علوم با اعتراض گسترده داوطلبان در رابطه با شیوه برگزاری مصاحبه روبرو بودند. چرا که برخی از دانشگاه‌های بزرگ تنها از طریق برگزاری آزمون زبان و یا حتی تنها لحاظ سوابق تحصیلی، داوطلبان آزمون دکتری را غربال و انتخاب می‌کردند که این مسئله اجرای عدالت در پذیرش دانشجو را زیر سوال می‌برد.

در آزمون نیمه متمرکز دانشجویان مستعد کل کشور پذیرش می‌شوند

وی با اشاره به هدف دیگر وزارت علوم برای برگزاری آزمون نیمه متمرکز دکتری، اظهار کرد: پذیرش و شناسایی کلیه دانشجویان مستعد از تمام نقاط کشور و جلوگیری از اعمال سلیقه برخی از دانشگاه‌ها که تنها نسبت به پذیرش دانشجویان خود اقدام می‌کردند و همچنین ایجاد فضای رقابت برای دانشجویان مناطق محروم دیگر هدف وزارت علوم برای برگزاری آزمون نیمه متمرکز بود.

خدایی با اشاره به رشد و توسعه علمی و جهش علم و فناوری در کشور، از دوره‌های Phd دانشگاه‌ها به عنوان بالاترین درجه علمی کشور یاد کرد و گفت: در این مقطع تحصیلی وزارت علوم به عنوان سیاستگذار اصلی آموزش عالی کشور، باید علاوه بر طراحی رشته‌های مورد نیاز کشور بر ورودی‌های دوره دکتری نیز نظارت مستقیم داشته باشد، این در حالی است که پیش از این دانشگاه‌ها به صورت سلیقه‌ای عمل می‌کردند و وزارت علوم با تعدد تصمیم‌گیری مواجه می‌شد بنابراین در شیوه نیمه متمرکز وزارت علوم می‌تواند بر ورود دانشجویان دکتری به دانشگاه‌ها نظارت مستقیم داشته باشد.

با آزمون نیمه متمرکز هزینه‌های گزاف شرکت در آزمون‌های مختلف از دوش داوطلبان برداشته شد

رییس سازمان سنجش با اشاره به سایر دلایل تغییر شیوه برگزاری آزمون دکتری اظهار کرد: پیش از این در برخی رشته‌ها مانند فیزیک یا شیمی حدود 50 دانشگاه نسبت به پذیرش دانشجوی دکتری اقدام می‌کردند بنابراین در این شیوه داوطلب برای ورود به دوره دکتری باید در آزمون ورودی کلیه این 50 دانشگاه شرکت می‌کرد که این مسئله علیرغم سختی کار، هزینه‌های زیادی را نیز بر دانشجویان تحمیل می‌کرد.

طراحی 40 هزار سوال تخصصی در آزمون دکتری 91

دکتر خدایی با بیان اینکه برای تحقق همین اهداف سال 90 آیین نامه آزمون نیمه متمرکز دکتری به دانشگاه‌ها ابلاغ شد، گفت: در سال اول متقاضیان آزمون دکتری بر اساس آزمونی عمومی فیلتر و به دانشگاه‌ها معرفی شدند و به همین دلیل در حدود 7 تا 10 برابر ظرفیت دانشگاه‌ها، داوطلبان دکتری معرفی شدند که برای حل این معضل شورای عالی انقلاب فرهنگی مصوب کرد که آزمون دکتری باید به صورت تخصصی تر برگزار شود که این امر نیز در سال 91 محقق شد.

وی ادامه داد: در همین راستا در آزمون نیمه متمرکز سال 91 تعداد رشته‌های آزمون از 108 به 285 رشته و عناوین درسی نیز از 280 به 1375 درس افزایش یافت که اگر برای هر درس متوسط 30 سوال طراحی می‌کردیم در آزمون 91 بیش از 40 هزار سوال طراحی شد.

دکتر خدایی با بیان اینکه بر همین اساس تعداد معرفی شدگان برای انجام مصاحبه دانشگاه‌ها به جای هشت برابر به 3 برابر ظرفیت دانشگاه‌ها کاهش یافت، اظهار کرد: به دنبال تخصصی تر شدن آزمون دکتری، سهم مرحله مصاحبه برای پذیرش دانشجوی دکتری دو سوم و آزمون کتبی یک سوم بود.

تحلیل وضعیت ورودی‌های آموزش عالی در آزمون دکتری 92 / معدل و رده سنی ورودی‌ها

رییس سازمان سنجش در بخش دوم سخنان خود، با تحلیل وضعیت ورودی‌های آموزش عالی در مقطع دکتری، اظهار کرد: بر اساس آمار و اطلاعات در سال 91 متوسط معدل کارشناسی ارشد ورودی‌های دوره دکتری دانشگاه‌ها بالایی 17.15 و معدل مقطع کارشناسی آنان بالایی 15 بود. به عبارت دیگر ورودی‌های مقطع دکتری دانشگاه‌ها دارای متوسط معدل 17.30 بودند که این مسئله نشان دهنده وضعیت مثبت ورودی‌های امسال مقطع دکتری بود.

وی با مقایسه ورودی‌های آزمون دکتری سال‌های 90 و 91 اظهار کرد: در آزمون دکتری سال 90، 74 درصد ورودی‌ها را داوطلبانی تشکیل می‌دادند که از سال 86 به بعد فارغ‌التحصیل شده بودند و در سال 91، 83 درصد داوطلبان را فارغ‌التحصیلان سال 86 به بعد تشکیل می‌دهند که این مسئله نشان دهنده تخصصی تر شدن آزمون و ورود داوطلبان عموماً جوان تر و در آستانه فارغ‌التحصیلی بود.

رد انتقادات دانشگاه‌ها مبنی بر ورود دانشجویان ضعیف

وی در بخش بعدی گفت وگویی خود با رد برخی انتقادات دانشگاه‌ها مبنی بر ورود دانشجویان ضعیف به دوره‌های دکتری از طریق آزمون نیمه متمرکز، اظهار کرد: با توجه به آمار منتشر شده دانشگاه‌های بزرگ و تپ یک ما بیشترین تعداد دانشجویان دارای رده علمی بالا و سطح سواد بیشتر را جذب کرده‌اند. به عبارت دیگر ورودی و خروجی این دانشگاه‌ها

از نظر سطح سواد علمی در وضعیت نسبتاً برابری برخوردارند که دانشگاهیان منتقد این مسأله را از طریق بررسی آمار دانشگاهی خود می‌توانند مشاهده کنند.

سهم مصاحبه آزمون دکتری از نقطه نظر داوطلبان

دکتر خدایی همچنین با اشاره به نظر سنجی صورت گرفته از داوطلبان آزمون دکتری، اظهار کرد: از داوطلبان سوالی مطرح شد مبنی بر اینکه تأثیر مصاحبه در آزمون دکتری به چه میزان باید باشد؟ بر این اساس 4.5 درصد داوطلبان این درصد را بیش از 75 درصد، 15.3 درصد داوطلبان بین 50 تا 75 درصد، 56.5 درصد داوطلبان سهم آزمون مصاحبه را بین 25 تا 50 درصد عنوان کردند و در نهایت 23.8 درصد داوطلبان نیز موافق حذف مرحله مصاحبه آزمون دکتری بودند.

وی افزود: به عبارت دیگر درصد بالایی از داوطلبان از وضعیت آزمون دکتری سال 90 و پیش از آن ناراضی بودند. به همین دلیل در سال جاری تصمیم گرفته شد که میزان سهم مرحله مصاحبه و کتبی آزمون دکتری برابر شود که این تغییرات در دفترچه ثبت نام آزمون دکتری درج می‌شود.

شفاف سازی شیوه پذیرش دانشجوی دکتری خواست وزارت علوم است

وی با اشاره به برخی اظهارنظرهای نمایندگان کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس در رابطه با آزمون دکتری اظهار کرد: این افراد نیز با اهداف وزارت علوم در رابطه با آزمون دکتری همسو بوده‌اند و تنها خواستار شفاف سازی مرحله مصاحبه آزمون دکتری هستند که در این رابطه وزارت علوم با هر شیوه‌ای که بتواند ملاک‌های پذیرش دانشجو را شفاف کند، موافق است.

وی با اشاره به برخی از انتقادات بجای داوطلبان آزمون دکتری، اظهار کرد: اینکه در جواب عدم پذیرش داوطلبی که خود جزو استعدادهای برتر کشور است، رد شدن در مرحله مصاحبه را بهانه کنیم برای وی قابل پذیرش نیست، بلکه داوطلب باید قانع شود که داوطلبان پذیرفته شده در سطح علمی بالاتر از وی قرار دارند که این مسأله نیز تنها از طریق برگزاری مصاحبه‌ای شفاف امکانپذیر است.

وی با اشاره به گفته رییس کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس در رابطه با نهایه نبودن درصد مصاحبه و کتبی آزمون دکتری 92، اظهار کرد: مجلس تا کنون در مورد آزمون دکتری قانونی نداشته و در این رابطه تصمیم گیری خاصی نداشته است، با این حال اگر نظری در راستای اصلاح این آزمون داشته باشند مطمئناً وزارت علوم این نظرات را لحاظ خواهد کرد.

سازمان سنجش توانایی طراحی سیستم ارزشیابی برای هر درسی را دارد

وی با رد سخنان برخی از روسای دانشگاه‌ها در خصوص ورود دانشجویان ضعیف به دوره دکتری از طریق آزمون نیمه متمرکز دکتری و همچنین عدم توانمندی سازمان سنجش برای برگزاری آزمون تخصصی دکتری اظهار کرد: شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم مسئولیت تصویب و تعیین و برنامه‌ریزی سرفصل دروس و همچنین مواد امتحانی آزمون دکتری

را بر عهده دارد که اعضای این شورا نیز خود از اساتید همین دانشگاه‌ها هستند. بنابراین بر خلاف ادعای اساتید دانشگاهی سازمان سنجش می‌تواند برای هر درسی سیستم ارزشیابی متناسب با عدالت آموزشی را طراحی و تعیین کند. به عبارت دیگر در هر صورت از نظر سازمان سنجش هر درسی قابل ارزیابی و تعیین کننده تخصص افراد است و هیچ مشکلی در این راستا نمی‌بینیم.

مستثنی شدن دانشگاه‌های بزرگ از تغییرات آزمون دکتری قابل اجرا نیست
75 درصد ظرفیت دوره دکتری توسط دانشگاه‌های برتر تکمیل می‌شود

دکتر خدایی همچنین با بیان اینکه نقطه نظر برخی از روسای دانشگاه‌ها مبنی بر مستثنی شدن دانشگاه‌های بزرگ از تغییرات آزمون دکتری قابل اجرا نیست، گفت: 75 درصد ظرفیت دکتری دانشگاه‌ها از طریق همین دانشگاه‌های برتر تکمیل می‌شود به گونه‌ای که 10 درصد ورودی‌های آزمون دکتری در دانشگاه تهران پذیرفته می‌شوند. بنابراین اگر این دانشگاه‌ها مستثنی شوند دیگر داوطلبان مناطق محروم جایی برای پذیرش ندارند و این مسئله مخالف عدالت آموزشی است.

وی با بیان اینکه در هر جای دنیا اگر متقاضی بیشتر از ظرفیت باشد حتما غربالگری ملی و آزمون برگزار می‌شود، گفت: باید از برخی دانشگاهیان که آزمون نیمه متمرکز دکتری را خلاف ارتقای سطح آموزش عالی می‌دانند پرسیده شود که چه می‌خواهند بکنند که نمی‌توانند با این سیستم آزمون دکتری آن را اعمال کنند؟

دکتر خدایی در خاتمه وظیفه دانشگاه و وزارت علوم را پذیرش بهترین دانشجویان در مقطع دکتری دانشگاه‌ها عنوان کرد و گفت: با سیستم فعلی آزمون دکتری این هدف محقق شده و البته نقایص آن نیز در حال اصلاح است.